

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук, доцента

ЛУЧКО ГАЛИНИ ЙОСИПІВНИ

на дисертаційну роботу **КОРЧАГІНОЇ ЛЮБОВ ФЕДОРІВНИ**

«Розвиток інструментів управління ESG-активністю підприємств на

засадах досягнення цілей сталого розвитку»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 073 - Менеджмент

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЇ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З НАУКОВИМИ ПРОГРАМАМИ, ПЛАНАМИ, ТЕМАМИ

Глобальні виклики, такі як погіршення екологічної ситуації, зміна клімату та зростання соціальних нерівностей, сприяють формуванню нового підходу до ведення бізнесу, орієнтованого на сталий розвиток. Багато компаній та організацій по всьому світу активно інтегрують Цілі сталого розвитку у свою діяльність. Впровадження принципів сталого розвитку є стратегічно важливим кроком для компаній, що прагнуть зберегти конкурентоспроможність, знизити ризики та забезпечити довгостроковий успіх та стабільність на ринку. З огляду на стратегічний курс України на євроінтеграцію, впровадження принципів сталого розвитку в діяльність українських компаній в умовах сьогодення набуває все більшої актуальності.

Управління ESG-активністю підприємств є ключовим напрямом у досягненні цілей сталого розвитку, оскільки воно забезпечує прозоре управління, раціональне розподілення ресурсів та підвищення якості життя в соціумі. Впровадження екологічних, соціальних та управлінських цілей у стратегію компаній і встановлення ESG-показників, що відображатимуть їх унікальні компетенції та відповідатимуть міжнародним стандартам, сприятиме їх сталому розвитку, підвищенню конкурентоспроможності та залученню інвестицій.

Дослідження ESG-активності підприємств та вдосконалення інструментів управління цією діяльністю є надзвичайно важливими для забезпечення сталого розвитку українських компаній. Зважаючи на вищевикладене та недостатній рівень розроблення теоретико-методологічних і методико-прикладних засад організування ефективного управління ESG-активністю на підприємствах, актуальність тематики дисертаційної роботи Корчагіної Любов Федорівни є науково та практично обґрунтованою.

Дисертаційна робота виконана в межах науково-дослідних робіт Університету імені Альфреда Нобеля: «Менеджмент та управління в умовах глобальних та соціально-економічних викликів» (номер державної реєстрації 0118U000840) та «Теоретико-методологічні засади модернізації і сучасні тенденції розвитку міжнародних фінансово-економічних відносин: проблеми, перспективи, можливості» (номер державної реєстрації 0119U10090). Так, автором досліджено фактори, що характеризують ESG поняття, систематизовано види ESG-активності підприємств за певними критеріями. Також результати дисертаційної роботи виконано в межах науково-дослідних робіт Національного університету «Львівська політехніка»: «Управління розвитком туристичної галузі України: соціально-економічний аспект» (номер державної реєстрації 0120U102416) та «Діджиталізація бізнес-процесів суб'єктів туристичної індустрії» (номер державної реєстрації 0123U102387). Автором запропоновано науково-методичні засади інтеграції ESG-активності в систему управління туристичними підприємствами та науково-методичний підхід до оцінювання впливу рівня ESG-активності підприємств на їхню фінансову результативність.

СТУПІНЬ ОБГРУНТОВАНOSTІ ТА ДОСТОВІРНOSTІ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Ознайомлення із змістовим наповненням дисертації та публікацій Любов Корчагіної дає змогу зробити висновок про те, що наукові положення, висновки й рекомендації, сформульовані в дисертаційній роботі, характеризуються належним рівнем обґрунтованості та достовірності. Авторкою здійснено глибоке аналізування наукових праць вітчизняних та зарубіжних дослідників, у яких розкрито проблематику та закладено теоретичні основи формування та оцінювання ESG-активності на підприємствах.

У дисертаційній роботі використано широкий спектр загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, також проаналізовано значний масив даних щодо ESG-активності сучасних компаній.

Основні положення дисертаційної роботи доповідались та схвалені на міжнародних науково-практичних конференціях. Достовірність наукових положень підтверджується достатньою кількістю опублікованих статей у наукових фахових виданнях України, публікації у науковому виданні, які включене до міжнародної наукометричної бази Web of Science. Підсумки дисертаційної роботи відповідають поставленим завданням, що сприяє удосконаленню теоретико-методологічних і методико-прикладних засад організування та управління ESG-активністю підприємств на засадах досягнення цілей сталого розвитку.

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Дисертаційна робота Любов Корчагіної за структурою складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел із 222 найменувань та додатків. Обсяг основного тексту дисертації складає 160 сторінок. За змістом, структурою та оформленням дисертація повністю відповідає чинним вимогам.

У першому розділі дисертаційної роботи автор розглядає теоретичні та прикладні засади ESG-активності підприємств, досліджуючи сталий розвиток як стратегічний напрямок розвитку світової економіки та проблеми в досягненні ЦСП в Україні, уточнюючи категорійний апарат щодо управління ESG-активністю підприємств, ідентифікуючи та уточнюючи мотиви ESG-активності підприємств, формуючи трьохрівневу типологію ESG-активності підприємств (с. 29-73).

У межах другого розділу «Оцінювання, аналізування і методичні підходи до організування ESG-активності підприємств» автором проаналізовано провідний світовий досвід організування ESG-активності підприємств та сучасний стан на українських підприємствах, виділено важливість ESG-інформування, запропоновано схему процесу створення і організування ESG-звітності на підприємствах, виокремлено форми та методи ESG-мімікрії та сформовано рекомендації щодо її недопущення (с. 74-119).

У третьому розділі автором розглянуто інформаційну асиметрію в ESG-активності, запропоновано уніфіковану схему процесу та науково-методичний підхід до проведення ESG-рейтингування, який проаналізовано на кейсі підприємства «Астарта-Київ». Також автором розроблено метод оцінювання впливу рівня ESG-активності підприємства на його фінансову результативність (с. 120-177).

Запропоновані висновки і рекомендації логічно впливають із положень дисертаційної роботи. В межах усіх розділів і підрозділів дисертації простежується логічно послідовне та обґрунтоване вирішення наукового завдання розроблення теоретико-методологічних і методико-прикладних засад управління ESG-активністю підприємств. Таким чином, можна зробити висновок про те, що дисертація є завершеною науково-дослідною роботою із логічно зв'язною, цілісною композицією, науковим стилістичним наповненням та авторською манерою викладення матеріалу.

НАУКОВА НОВИЗНА РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Заслуговує уваги вперше розроблений Корчагіною Л. Ф. метод оцінювання впливу рівня ESG-активності підприємств на їхню фінансову результативність, результати використання якого будуть важливими для різних

груп стейкхолдерів щодо імплементації ESG-активностей в діяльність підприємств, які прагнуть розвиватись на засадах сталого розвитку (с. 161-175).

Авторкою удосконалено науково-методичні засади інтеграції ESG-активності в системи управління підприємствами, які полягають в розроблені та побудові схеми інкорпорації ESG-блоків в систему управління підприємством. Використання запропонованого підходу дозволяє уніфікувати процес управління ESG-активністю та прискорити процес інтегрування в загальну систему управління підприємством (с. 85-87).

У дисертаційній роботі Корчагіна Л. Ф. також удосконалила методи організування ESG-звітності на підприємствах шляхом розроблення принципової схеми процесу створення і організування ESG-звітності на підприємствах на основі сучасних міжнародних стандартів та з урахуванням досвіду українських підприємств. Інформування суспільства про діяльність підприємств за допомогою ESG-звітності сприятиме публічності діяльності підприємств, що в умовах сьогодення є вимогою часу (с. 101-102).

Дисертанткою удосконалено підходи по боротьбі з ESG-мімікрією, зокрема, виокремлено форми та методи ESG-мімікрії, основні негативні наслідки її використання, розроблено рекомендації щодо її недопущення та комплекс заходів по боротьбі з ESG-мімікрією з боку підприємств (с. 106-117).

Авторкою удосконалено методи побудови ESG-рейтингів, зокрема, запропоновано уніфіковану схему процесу ESG-рейтингування, що дозволяє кількісно оцінити рівень та якість ESG-активності підприємств. Використання запропонованої схеми допоможе виявити недоліки в організуванні ESG-активності на підприємствах та надати рекомендації щодо її удосконалення (с.136-146).

Корчагіною Л. Ф. розвинуто теоретико-прикладні засади щодо управління ESG-активністю підприємств: запропоновано авторське трактування терміну «ESG- активність» (с. 69) та новий економічний термін «ESG-мімікрія» (с. 103), авторську класифікацію мотивів ESG-активності (с. 64-65). Авторкою також виділено перелік базових принципів організування ESG-звітності на підприємствах (с. 76).

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що певні наукові положення дисертаційної роботи доведені до рівня конкретних пропозицій та рекомендацій з організування та управління ESG-активністю підприємств.

Теоретичні висновки, науково-практичні рекомендації та інші результати наукових досліджень, викладені у дисертації, безпосередньо використали Департамент економічного розвитку і торгівлі Тернопільської обласної державної адміністрації (с. 231), а також такі суб'єкти господарювання, як

ТЗОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ФЕРОЗИТ», ПП «Львівтехнопарк», ТЗОВ «Підприємство «ФАВОРБУД» (с. 27, с. 227-229). Пропозиції та конкретні рекомендації рекомендовано підприємствам – членам Федерації організацій роботодавців Дніпропетровщини (с. 226).

Ключові теоретико-методологічні та методико-прикладні результати дисертаційної роботи були впроваджені у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка» та використовуються під час підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» спеціальності 124 «Системний аналіз» (с. 230).

ПОВНОТА ВІДОБРАЖЕННЯ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЯХ

Теоретико-прикладні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи, що містять зазначені елементи наукової новизни, повною мірою знайшли відображення у 15 публікаціях автора, серед яких – 6 статей (5 з яких – у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у періодичному виданні, яке включене до міжнародної наукометричної бази Web of Science), 9 тез доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають їх авторіві Любов Корчагіній право публічного захисту дисертаційної роботи.

ДИСКУСІЙНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ЗАУВАЖЕННЯ ДО ДИСЕРТАЦІЇ

Щодо зауважень та положень дискусійного характеру, то можна вказати на таке:

1. Класифікація мотивів ESG-активності підприємства за об'єктами управління, що наведена у підрозділі 1.3 дисертаційної роботи (табл. 1.7) містить базові мотиви, які включають у себе формування стратегії розвитку підприємства на майбутнє, отримання інвестицій, покращення взаємовідносин зі стейкхолдерами, підвищення лояльності персоналу, розвиток і впровадження нових технологій, зниження ризиків тощо. Доцільним було б більш детально розглянути підходи до зниження ризиків.

2. У висновках до першого розділу автор згадує про авторське трактування поняття «ESG-мімікрія» (с.72), однак це трактування наводить лише у п.2.3 на с.103. Тому доцільно було б, про визначення цього поняття згадувати у висновках до другого розділу.

3. У підрозділі 2.1 при описі механізму інтеграції ESG-активності в систему управління підприємством (с. 86-87) доцільно було б надати більш детальну інформацію про сутність інкорпорації ESG-блоків.

4. Зміст підрозділу 2.2 у більшій мірі присвячений розкриттю особливостей організації процесу формування ESG-звітності на підприємствах, що і доцільно було більш коректно відобразити у назві такого підрозділу.

5. У тексті роботи здобувачка часто вживає терміни «показник», «таргет», «індикатор», не пояснюючи відмінностей між ними.

Загалом, вищезазначені зауваження жодним чином не применшують наукової та практичної цінності результатів дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК ПРО ДИСЕРТАЦІЙНУ РОБОТУ

Дисертаційна робота Корчагіної Любов Федорівни «Розвиток інструментів управління ESG-активністю підприємств на засадах досягнення цілей сталого розвитку» написана українською мовою та оформлена відповідно до чинних положень, норм і правил. Робота виконана на високому науково-теоретичному рівні і заслуговує позитивної оцінки, одержані автором в процесі дослідження результати характеризуються науковою новизною та мають теоретичну і практичну цінність.

Дисертація є завершеною науково-дослідною роботою та відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» зі змінами та доповненнями та постанові Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» зі змінами та доповненнями.

Усе вищевикладене дає можливість зробити висновок про те, що автор дисертаційної роботи Любов Корчагіна заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент» (галузь знань 07– Управління та адміністрування).

Рецензент

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри управління проектами
Національного університету
«Львівська політехніка»

Галина ЛУЧКО

Підпис кандидата економічних наук, доцента
Галини ЛУЧКО засвідчую

Вчений секретар
Національного університету
«Львівська політехніка»
к.т.н., доцент

Роман БРИЛИНСЬКИЙ